

Dawid Daniluk

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0002-3901-8764

dawid.daniluk@uwm.edu.pl

Udział organizacji pozarządowych w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w 2025 r.

Wstęp

Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej¹ (dalej jako u.n.p.p.) nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie świadczone są w punktach prowadzonych przez adwokatów i radców prawnych² oraz organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego³. Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobom, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobom fizycznym prowadzącym jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającym innych osób w ciągu ostatniego roku (art. 4 ust. 1 u.n.p.p.). Wymienione usługi przysługują także osobom chcącym dokonać zgłoszenia naruszenia prawa w rozumieniu ustawy z dnia 14 czerwca 2024 r. o ochronie sygnalistów⁴ (art. 4¹ u.n.p.p.). Organizacja systemu jest zadaniem zleconym z zakresu administracji publicznej, finansowanym z dotacji celowej z budżetu państwa, wykonywanym przez powiaty w porozumieniu z gminami albo samodzielnie (art. 8 ust. 1 i 19 ust. 1 u.n.p.p.)⁵.

¹ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1534 ze zm.

² Przedstawiciele prawniczych samorządów zawodowych prowadzą jedynie punkty nieodpłatnej pomocy prawnej.

³ Na temat zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz podmiotów uprawnionych do świadczenia ww. usług zob. J. Wegner, B. Wróblewski, *Prawo jednostki do nieodpłatnej pomocy prawnej*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 6, s. 11–14.

⁴ Dz.U. poz. 928.

⁵ Por. H. Izdebski, *Free legal aid – a delegated task of district governments*, [w:] M. Grzybowski, B. Przywora, A. Syryt (red.), *Free legal aid, theory, legal basis and practice. European standards*, Berlin 2024, s. 121–129.

W literaturze podaje się, że zapewnienie nieodpłatnej pomocy prawnej osobom, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy stanowi realizację konstytucyjnej zasady prawa do sądu⁶. Według Anny Deryng-Dziuk zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań wynikających z u.n.p.p. wzmacnia ich rolę w zakresie urzeczywistniania tej zasady⁷. Mimo że organizacje pozarządowe posiadały długoletnie doświadczenie w poradnictwie prawnym i obywatelskim, prowadzenie przez nie punktów nieodpłatnej pomocy nie było jednak przesądzone w trakcie prac legislacyjnych związanych z projektowaniem systemu bezpłatnej pomocy⁸. W roku 2025 mija 10 lat od dnia uchwalenia u.n.p.p. i w związku z tym warto poddać szczegółowej analizie udział organizacji pozarządowych w realizacji zadań wynikających z ww. ustawy w tym szczególnym roku.

Problemy badawcze

W odniesieniu do organizacji pozarządowych w doktrynie pojawiały się wątpliwości, czy są one w stanie objąć prowadzenie połowy punktów⁹. W pierwszych latach funkcjonowania u.n.p.p. rzeczywiście występowały problemy na tym tle¹⁰.

W niniejszym artykule zanalizowano, jaka liczba organizacji pozarządowych prowadzi punkty w poszczególnych województwach oraz w skali państwa w 2025 r. Zbadano również, czy działalność organizacji ma charakter ogólnopolski czy lokalny, tj. czy funkcjonują one w różnych powiatach i województwach, a także to, czy wszystkie podmioty prowadzące punkty posiadają status organizacji pozarządowych. W opracowaniu posłużono się metodą

⁶ Zob. K. Bandarzewski, *Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej jako zadanie zlecone powiatowi*, [w:] M. Stec, S. Płażek (red.), *Charakter i konstrukcja zadań samorządu terytorialnego*, Warszawa 2017, s. 17. Por. M. Jabłoński, *Prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej jako „element treści konstytucyjnego prawa do sądu” – uwagi na tle postanowień ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej*, [w:] A. Hauser, M. Urbaniak (red.), *Ochrona praw człowieka. Zagadnienia praktyczne*, Poznań 2019, s. 85–89, 110–111.

⁷ A. Deryng-Dziuk, *Świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej przez organizację pozarządową jako zadanie publiczne w świetle wybranych zasad Konstytucji RP*, [w:] B. Dolnicki (red.), *Sposoby realizacji zadań publicznych*, Warszawa 2017, s. 222.

⁸ S. Banaś, *Bezpłatna pomoc prawna jako podstawa ścierania się interesów różnych grup społecznych*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 7–8, s. 221; O. Hałub-Kowalczyk, *Sformalizowany model dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym w Polsce*, Wrocław 2019, s. 187.

⁹ S. Płażek, *Nowe usługi powiatu w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej*, [w:] M. Mączyński, M. Stec (red.), *Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego – dopuszczalność i granice jej prowadzenia*, Warszawa 2016, s. 302.

¹⁰ M. Hejbudzi, *Rola organizacji pozarządowych w realizowaniu nieodpłatnej pomocy prawnej*, [w:] U. Szymańska, M. Falej, P. Majer (red.), *Organizacje pozarządowe w ujęciu prawnopostulatywnym*, Olsztyn 2017, s. 27.

statystyczną pozwalającą na ustalenie liczby punktów prowadzonych przez daną organizację oraz metodą formalno-dogmatyczną za pomocą, której dokonano analizy literatury oraz regulacji prawnych. Do tej pory stosunkowo niewiele publikacji zostało poświęconych *stricte* organizacjom pozarządowym jako podmiotom realizującym zadania publiczne z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹¹. Nie ma także opracowania, które w sposób kompleksowy i szczegółowy przedstawiałoby udział organizacji pozarządowych w rynku usług nieodpłatnej pomocy.

Materiał badawczy uzyskano poprzez złożenie wniosków o udostępnienie informacji publicznej do wojewodów oraz analizę Biuletynów Informacji Publicznej poszczególnych powiatów. We wnioskach skierowanych do wojewodów wystąpiono o przedłożenie wykazu organizacji pozarządowych, którym powierzono w 2025 r. prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w powiatach i miastach na prawach powiatu na terenie danego województwa w ramach otwartych konkursów ofert organizowanych w 2024 r. przez zarządy powiatów oraz prezydentów miast na podstawie u.n.p.p. Ponadto zwrócono się z wnioskiem o wskazanie, w jakim powiecie lub mieście na prawach powiatu dana organizacja pozarządowa prowadzi punkt (punkty) nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz liczbę prowadzonych przez daną organizację punktów w poszczególnych powiatach lub miastach na prawach powiatu. W celu wyjaśnienia zaistniałych wątpliwości i weryfikacji zebranego materiału badawczego skierowano również wnioski o udostępnienie informacji publicznej do Ministerstwa Sprawiedliwości i wybranych powiatów. Przeprowadzone analizy oparto na danych zgromadzonym w pierwszym kwartale 2025 r.

Tryb wyboru organizacji pozarządowych

W 2025 r. funkcjonuje ok. 1500 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹². Liczba punktów skorelowana jest „z liczbą mieszkańców danego powiatu”¹³. Zdaniem Jana Winczorka punkty

¹¹ Ibidem, s. 19–31; I. Bentkowska-Furman, *Udział organizacji pozarządowych w zakresie świadczenia usług nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej*, [w:] M. Seroka (red.), *Organizacje pozarządowe w stuleciu Polski niepodległej*, Olsztyn 2018, s. 75–84; D. Daniluk, M. Gornowicz, *Non-governmental organizations as entities authorized to run points of free legal assistance and free civic counseling. Comments on the background of the Podlaskie Voivodeship*, [w:] P. Poszytek, D. Brakoniecki, R. Romaniuk, A. Kordonska, R. Kordonski (red.), *Contemporary challenges in education*, Warszawa–Lwów 2022, s. 172–183; A. Deryng-Dziuk, op. cit., s. 215–230.

¹² <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc> (data dostępu: 4.04.2025).

¹³ A. Rogacka-Lukasik, *Zakres zastosowania regulacji prawnej o nieodpłatnej pomocy prawnej*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2016, t. XVI(1), s. 298–299.

są rozmieszczone w sposób umożliwiający porównywalne warunki dostępu do pomocy wszystkim mieszkańcom¹⁴. Nie do końca można zgodzić się z opinią autora, gdyż określenie minimalnej (2) i maksymalnej (35) liczby punktów w powiecie¹⁵ uprzywilejowuje powiaty z mniejszą liczbą mieszkańców, co z kolei A. Deryng-Dziuk postrzega jako zmierzające do niwelowania nierówności¹⁶. Połowa punktów powierzana jest do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowa organizacjom pozarządowym z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (art. 11 ust. 1 u.n.p.p.). Jeśli na powiat przypadają trzy punkty organizacji pozarządowej, powierza się prowadzenie dwóch z nich. Jeden przeznaczają na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a drugi na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (art. 11 ust. 1b u.n.p.p.). Zgodnie z art. 11 ust. 1c u.n.p.p. „połowę punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Jeżeli liczba punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową stanowi liczbę nieparzystą, większą o jeden liczbę punktów przeznacza się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, mniejszą liczbę punktów – na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej”. Ponadto po uzyskaniu akceptacji wojewody starosta może przeznaczyć większą liczbę punktów na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego niż wynika to z art. 11 ust. 1b i 1c u.n.p.p., w ramach liczby punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową, jeżeli we wspólnocie samorządowej zaistnieje taka potrzeba (art. 11 ust. 1d u.n.p.p.). Ustawodawca preferuje zatem tworzenie punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Praktyka pokazała jednak, że w zasadzie nie ma zapotrzebowania na świadczenie tego typu usług, a w punktach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego udzielana jest *de facto* pomoc prawna¹⁷.

Prowadzenie punktów może zostać powierzone organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego (art. 11 ust. 1 u.n.p.p.),

¹⁴ J. Winczorek, *O potrzebie badań empirycznych nad dostępem do prawa*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 12, s. 27.

¹⁵ Liczba punktów nieodpłatnej pomocy ustalana jest na podstawie mnożnika, obliczanego „w ten sposób, że liczbę mieszkańców powiatu (...), przyjętą według stanu na dzień 31 grudnia poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustaloną przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, dzieli się przez 25 000. Mnożnik nie może być mniejszy niż 2 i większy niż 35” – M. Wasylkowska-Michór, [w:] B. Paxford, R. Rynkun-Werner, M. Wasylkowska-Michór, *Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 98–99, komentarz do art. 20; A. Rogacka-Lukasik, op. cit., s. 298–299.

¹⁶ A. Deryng-Dziuk, op. cit., s. 228.

¹⁷ D. Daniluk, *Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w świetle ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. Wymiar teoretyczny i praktyczny*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2022, nr 10, s. 53.

które uzyskały wpis na prowadzoną przez wojewodę listę „organizacji pozarządowych, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa” (art. 11d ust. 1 u.n.p.p.). Organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o wpis na listę w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz prowadzenia nieodpłatnej mediacji. Warunki formalne uzyskania wpisu na ww. listę zostały wskazane w art. 11d u.n.p.p. i szerzej scharakteryzowane w literaturze¹⁸. Podmioty, którym powiaty i miasta na prawach powiatu zlecają zadania publiczne polegające na prowadzeniu punktów, wybierane są co roku w otwartych konkursach ofert przeprowadzanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁹ (dalej jako u.d.p.p.w.). W konkursach ofert organizacje pozarządowe mogą składać oferty na prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego²⁰. Jeśli na prowadzenie punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego nie wpłynęłaby żadna oferta lub jeżeli żadna z tych, które wpłynęły nie spełniałaby warunków formalnych, wtedy organizacji zostanie powierzone prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej (art. 11 ust. 2–2b u.n.p.p.). W przypadku gdy do 30 listopada danego roku nie zostanie dokonany wybór organizacji pozarządowej, starosta nie zawrze z organizacją umowy albo umowę rozwiąże, punkty zostaną powierzone radcom prawnym i adwokatom z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej (art. 11 ust. 12 w zw. z art. 10 ust. 2 u.n.p.p.)²¹.

Organizacje pozarządowe w skali województw

W tabeli 1 (s. 162–168) zostały przedstawione organizacje pozarządowe prowadzące punkty nieodpłatnej pomocy w poszczególnych województwach w 2025 r.

Z przedstawionej tabeli wynika, że wiele organizacji pozarządowych prowadzi punkty w więcej niż jednym województwie. W większości województw największą liczbę punktów prowadzą lokalne organizacje. Przez lokalną organizację rozumie się w niniejszym opracowaniu podmiot, którego siedziba znajduje się na obszarze danego województwa.

¹⁸ Idem, *Otwarte konkursy ofert na powierzenie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Uwagi de lege lata i postulaty de lege ferenda*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2023, nr 4, s. 92–95.

¹⁹ T.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1491 ze zm.

²⁰ Zob. szerzej D. Daniluk, *Otwarte konkursy...*, s. 95–99.

²¹ Por. B. Przywora, *Normatywny model przedsądowej nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce*, Warszawa 2019, s. 362.

Tabela 1.

Organizacje pozarządowe prowadzące punkty nieodpłatnej pomocy prawnej
lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w poszczególnych województwach

Województwo dolnośląskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Fundacja w Służbie Wsi we Wrocławiu	9
2	Fundacja Sancta Familia we Wrocławiu	9
3	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	7
4	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	7
5	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	6
6	Niezależne Forum Doradczo-Szkoleniowe w Dzierżonowie	6
7	Fundacja Badań Nad Prawem we Wrocławiu	4
8	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	4
9	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Wsparcie, Informacja, Rozwój” w Górze	2
10	Karkonoskie Stowarzyszenie Edukacyjne u Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze	2
11	Stowarzyszenie Rozwoju Pęgowa w Pęgowie	2
12	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono w Zamościu	1
	Razem	59
Województwo kujawsko-pomorskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	16
2	Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Prawnej w Bydgoszczy	12
3	Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach	12
4	Fundacja Civitas w Nakle nad Notecią	1
5	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	1
6	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	1
7	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	1
8	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
	Razem	45
Województwo lubelskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	16
2	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono w Zamościu	8
3	OIC POLAND Fundacja Akademii WSEI w Lublinie	8

Tabela 1. (cd.)

Województwo lubelskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
4	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	3
5	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	3
6	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	2
7	Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych w Lublinie	2
8	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides” w Lublinie	1
	Razem	43
Województwo lubuskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum” w Zielonej Górze	19
2	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	2
3	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
	Razem	22
Województwo łódzkie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	21
2	Fundacja European Concept Consulting Foundation w Łodzi	6
3	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	6
4	Fundacja Celeste w Łodzi	3
5	Fundacja Kamelot w Łodzi	3
6	Caritas Diecezji Łowickiej w Łowiczu	2
7	Fundacja Instytut Spraw Publicznych w Radomiu	2
8	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Regionu Piotrkowskiego Euroaktywni w Rozprz	2
9	Fundacja Studencka Młodzi – Młodym w Częstochowie	2
10	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	2
11	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
12	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	1
13	Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej w Olsztynie	1
14	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	1
	Razem	53
Województwo małopolskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	36

Tabela 1. (cd.)

Województwo małopolskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
2	Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium” w Krakowie	22
3	Fundacja Iwo-Doradztwo Obywatelskie w Nowym Sączu	4
4	Stowarzyszenie Rodzina Kolpinga w Porębie-Żegoty	3
5	Stowarzyszenie na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „Dogma” w Tychach	3
6	Stowarzyszenie Dobroczynne Res Sacra Miser w Bukownie	2
7	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	1
8	Fundacja Cognosco w Krakowie	1
	Razem	72
Województwo mazowieckie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	21
2	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono w Zamościu	18
3	Fundacja Instytut Spraw Publicznych w Radomiu	9
4	Stowarzyszenie Centrum Informacji Społecznej – CIS w Warszawie	8
5	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	6
6	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	5
7	Stowarzyszenie Mazowsze Razem w Łętowie	4
8	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	4
9	Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej	4
10	Stowarzyszenie Rozwoju Społecznego „Magis” w Radomiu	4
11	Fundacja Akademia Iuris im. Macieja Bednarkiewicza w Warszawie	4
12	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	2
13	Stowarzyszenie Rodzin Dzieci z Zaburzeniami Rozwoju „Bądźmy w Kontakcie” w Wyszku	2
14	Stowarzyszenie Centrum Innowacji Społeczeństwa Informacyjnego w Płocku	2
15	Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach	1
16	Łosickie Stowarzyszenie Rozwoju – EQUUS w Łosicach	1
17	Stowarzyszenie Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Warszawie	1
18	Stowarzyszenie Otwarte Drzwi w Warszawie	1
19	Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w Warszawie	1
	Razem	98

Tabela 1. (cd.)

Województwo opolskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	12
2	Stowarzyszenie OPPEN Obywatel Prawo Pomoc Edukacja Nowatorstwo w Opolu	4
3	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	3
4	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	1
5	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
	Razem	21
Województwo podkarpackie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	27
2	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	13
3	Fundacja „Masz Prawo” w Tarnobrzegu	3
4	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono w Zamościu	2
5	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	1
6	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	1
7	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
	Razem	48
Województwo podlaskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	9
2	Stowarzyszenie Centrum Aktywności Społecznej „PRYZMAT” w Suwałkach	5
3	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	3
4	Fundacja Spe Salvi w Białymstoku	3
5	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	3
6	Stowarzyszenie Wspierania Poradnictwa Obywatelskiego w Łomży	1
7	Caritas Archidiecezji Białostockiej w Białymstoku	1
	Razem	25
Województwo pomorskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie OVUM w Gdyni	15
2	Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach	13
3	Fundacja Instytut Aktywizacji Regionów w Gdyni	8

Tabela 1. (cd.)

Województwo pomorskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
4	Fundacja TENEO w Gdańsku	3
5	Stowarzyszenie Akcja Społeczna w Gdańsku	3
6	Fundacja Wiosna Dla Nas w Gdyni	2
7	Stowarzyszenie Słupskie Biuro Porad Obywatelskich w Słupsku	2
8	Fundacja Regionalne Centrum Informacji i Wspomagania Organizacji Pozarządowych w Gdańsku	2
9	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	2
10	Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno” w Debrznie	1
11	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	1
	Razem	52
Województwo śląskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „Dogma” w Tychach	26
2	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	24
3	Fundacja Studencka Młodzi – Młodym w Częstochowie	7
4	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	4
5	Stowarzyszenie Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Częstochowie	4
6	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż w Bielsku-Białej	4
7	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	3
8	Fundacja Godne Życie w Dąbrowie Górniczej	3
9	Stowarzyszenie Rudzkie Konto Pomocy w Rudzie Śląskiej	3
10	Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej w Żywcu	3
11	Stowarzyszenie Misericordia w Zabrze	2
12	Fundacja Poradnictwa Pro Bono w Krakowie	2
13	Fundacja Wyrównywania Szans „Nadzieja” w Sosnowcu	2
14	Fundacja pomocy prawnej „Subvenio” w Bielsku-Białej	2
15	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	2
16	Forum Organizacji Pozarządowych Działających na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin Pod Nazwą „Razem” w Zabrze	1
17	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono w Zamościu	1
	Razem	93

Tabela 1. (cd.)

Województwo świętokrzyskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	16
2	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	5
3	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono w Zamościu	3
4	Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego w Opatowie	2
5	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
6	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	1
	Razem	28
Województwo warmińsko-mazurskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej w Olsztynie	7
2	Fundacja Inicjatywa Kobiet Aktywnych w Olsztynie	6
3	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	6
4	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasieka” w Rzeszowie	2
5	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	2
6	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	1
7	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	1
8	Elbląskie Centrum Mediacji i Aktywizacji Społecznej w Elblągu	1
9	Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach	2
10	Lokalna Grupa Działania „Barcja” w Kętrzynie	1
11	Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich „Wizja Lokalna” w Olsztynie	1
12	Stowarzyszenie Patria Nostra w Olsztynie	1
	Razem	31
Województwo wielkopolskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Fundacja Taurus w Poznaniu	13
2	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	11
3	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	10
4	Stowarzyszenie OVUM w Gdyni	9
5	Fundacja Auditorium we Wrześni	8
6	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	6
7	Towarzystwo Inicjatyw Obywatelskich w Koninie	5
8	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Wsparcie, Informacja, Rozwój” w Górze	4

Tabela 1. (cd.)

Województwo wielkopolskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
9	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	2
10	Stowarzyszenie Ziemia Gnieźnieńska w Gnieźnie	2
11	Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno” w Debrznie	2
12	Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej w Olsztynie	1
13	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Obywatelskiego w Pile	1
14	Fundacja na Rzecz Rewaloryzacji Miasta Śrem w Nochowie	1
15	Stowarzyszenie „Pomaga.my” w Słupi Kapitulnej	1
	Razem	76
Województwo zachodniopomorskie		
Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów
1	Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach	15
2	Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej w Olsztynie	3
3	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	3
4	Stowarzyszenie Solidarne Kobiety Zawsze w Szczecinie	3
5	Fundacja Porozumienia Społecznego i Integracji Impuls w Szczecinie	2
6	Zachodniopomorskie Forum Organizacji Społecznych „ZAFOS” w Szczecinie	2
7	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Iskierka” w Szczecinie	2
8	Fundacja Ludzkie Sprawy w Szczecinie	1
9	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	1
10	Stowarzyszenie Pactum w Dębnie	1
11	Centrum Inicjatyw Wiejskich w Łobzie	1
	Razem	34

Źródło: opracowanie własne, we współpracy ze studentami WPiA UWM w Olsztynie, na podstawie danych udostępnionych przez wojewodów, Ministra Sprawiedliwości oraz powiaty.

Taka sytuacja występuje w województwach: dolnośląskim (Fundacja w Służbie Wsi, Fundacja Sancta Familia, obie z siedzibą we Wrocławiu), lubuskim (Stowarzyszenie Wpieranie Aktywności „Civis Sum” w Zielonej Górze), łódzkim (Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi), małopolskim (Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu), mazowieckim (Fundacja Inter Vivos

w Warszawie), pomorskim (Stowarzyszenie OVUM w Gdyni), śląskim (Stowarzyszenie na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „Dogma” w Tychach), warmińsko-mazurskim (Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej w Olsztynie), wielkopolskim (Fundacja Taurus w Poznaniu) i w zachodniopomorskim (Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach). Wyjątek pod tym względem stanowi Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu, które prowadzi najwięcej punktów w województwie małopolskim, ale również w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, opolskim, podkarpackim i podlaskim. Szczególny przypadek podmiotu mającego ponadprzeciętnie silną pozycję na rynku lokalnym zachodzi w województwie lubuskim, w którym Stowarzyszenie Wpieranie Aktywności „Civis Sum” w Zielonej Górze prowadzi 19 spośród 22 utworzonych w tym województwie punktów. Można zatem zaryzykować twierdzenie, że posiada ono pozycję quasi-monopolistyczną, prowadząc ponad 86% punktów. Jedynie w kilku województwach udział jednej organizacji w rynku jest równy lub wynosi ponad 50% punktów. We wszystkich przypadkach dotyczy to Stowarzyszenia Sursum Corda w Nowym Sączu, które prowadzi połowę punktów powierzonych organizacjom pozarządowym w województwie małopolskim i większość punktów w województwach opolskim, podkarpackim i świętokrzyskim. Najmniejszy udział lokalnych organizacji w rynku nieodpłatnej pomocy można odnotować w województwie świętokrzyskim. Spośród 28 punktów tylko dwa z nich prowadzi podmiot mający siedzibę na obszarze tego województwa (Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego w Opatowie). Lokalne podmioty prowadzą największą liczbę punktów w województwie pomorskim. Z utworzonych 52 punktów, jedynie trzy z nich powierzono dwóm organizacjom niemającym siedziby w województwie pomorskim.

Należy odnotować, że w dwóch województwach powierzono prowadzenie punktów podmiotom, które nie mają statusu organizacji pozarządowych. Podmioty te są osobami prawnymi działającym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej²². Taki przypadek wystąpił w województwie podlaskim w powiecie monieckim w odniesieniu do Caritas Archidiecezji Białostockiej oraz w województwie łódzkim w powiecie łowickim w odniesieniu do Caritas Diecezji Łowickiej. Oba podmioty posiadają status kościelnych osób prawnych, ale nie są organizacjami pozarządowymi w rozumieniu przepisów u.d.p.p.w. W u.n.p.p. nie ma definicji organizacji pozarządowej, w związku z tym należy odwołać się do u.d.p.p.w. zawierającej definicję tego pojęcia. Art. 3 u.d.p.p.w. wyraźnie rozróżnia organizacje pozarządowe i kościelne osoby prawne²³. Z uwagi

²² T.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1966 ze zm.

²³ Zob. szerzej D. Daniluk, *Realizacja zadań publicznych polegających na prowadzeniu punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego przez kościelne osoby prawne*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2022, nr 5, s. 386–389.

na powyższe, w świetle obecnie obowiązujących przepisów, te drugie nie powinny realizować zadań publicznych w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, mimo że mogą prowadzić działalność pożytku publicznego. Odmienny pogląd w tej kwestii prezentuje Mateusz Kaczocha, zdaniem którego jeżeli podmiot określony w art. 3 ust. 3 u.d.p.p.w., w szczególności kościelna osoba prawna, spełnia jednocześnie warunki określone w art. 3 ust. 2 u.d.p.p.w. (zawierającym definicję organizacji pozarządowej), a cele statutowe tego podmiotu obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, może zostać mu powierzone prowadzenie punktu²⁴.

Organizacje pozarządowe w skali Polski

W tabeli 2 (s. 170–174) przedstawiono zestawienie organizacji pozarządowych pod względem liczby prowadzonych punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Wskazano także na liczbę województw, w których poszczególne organizacje prowadzą punkty (co najmniej jeden punkt).

Tabela 2.

Zestawienie organizacji pozarządowych pod względem liczby prowadzonych punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów	Liczba województw
1	Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu	181	13
2	Fundacja Honeste Vivere w Warszawie	46	15
3	Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe w Brusach	43	5
4	Fundacja Młodzi Ludziom w Łodzi	37	6
5	Fundacja Inter Vivos w Warszawie	35	8
6	Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie	34	12
7	Fundacja Experto Pro Bono w Zamościu	33	6
8	Stowarzyszenie na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „Dogma” w Tychach	29	2
9	Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasięka” w Rzeszowie	24	7
10	Stowarzyszenie OVUM w Gdyni	24	2

²⁴ M. Kaczocha, *Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz*, 2016, Lex, komentarz do art. 11 pkt 2.

Tabela 2. (cd.)

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów	Liczba województw
11	Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium” w Krakowie	22	1
12	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum” w Zielonej Górze	19	1
13	Stowarzyszenie Obywatelskiej Pomocy Prawnej w Olsztynie	16	5
14	Fundacja Taurus w Poznaniu	13	1
15	Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Prawnej w Bydgoszczy	12	1
16	Fundacja Instytut Spraw Publicznych w Radomiu	11	2
17	Fundacja Studencka Młodzi – Młodym w Częstochowie	9	2
18	Fundacja w Służbie Wsi we Wrocławiu	9	1
19	Fundacja Sancta Familia we Wrocławiu	9	1
20	Fundacja Auditorium we Wrześni	8	1
21	OIC POLAND Fundacja Akademii WSEI w Lublinie	8	1
22	Fundacja Instytut Aktywizacji Regionów w Gdyni	8	1
23	Stowarzyszenie Centrum Informacji Społecznej – CIS w Warszawie	8	1
24	Niezależne Forum Doradczo-Szkoleniowe w Dzierżoniowie	6	1
25	Fundacja European Concept Foundation w Łodzi	6	1
26	Fundacja Inicjatywa Kobiet Aktywnych w Olsztynie	6	1
27	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Wsparcie, Informacja, Rozwój” w Górze	6	2
28	Towarzystwo Inicjatyw Obywatelskich w Koninie	5	1
29	Stowarzyszenie Centrum Aktywności Społecznej „PRYZMAT” w Suwałkach	5	1
30	Fundacja Badań Nad Prawem we Wrocławiu	4	1
31	Fundacja Iwo-Doradztwo Obywatelskie w Nowym Sączu	4	1
32	Stowarzyszenie Rozwoju Społecznego „Magis” w Radomiu	4	1
33	Fundacja Akademia Iuris im. Macieja Bednarkiewicza w Warszawie	4	1
34	Stowarzyszenie OPPEN Obywatel Prawo Pomoc Edukacja Nowatorstwo w Opolu	4	1
35	Stowarzyszenie Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Częstochowie	4	1
36	Śląska Fundacja Błękitny Krzyż w Bielsku-Białej	4	1
37	Stowarzyszenie Mazowsze Razem w Łętowie	4	1

Tabela 2. (cd.)

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów	Liczba województw
38	Fundacja Celeste w Łodzi	3	1
39	Fundacja Kamelot w Łodzi	3	1
40	Stowarzyszenie Rodzina Kolpinga w Porębie-Żegoty	3	1
41	Fundacja „Masz Prawo” w Tarnobrzegu	3	1
42	Fundacja Spe Salvi w Białymstoku	3	1
43	Fundacja TENEO w Gdańsku	3	1
44	Stowarzyszenie Akcja Społeczna w Gdańsku	3	1
45	Fundacja Godne Życie w Dąbrowie Górniczej	3	1
46	Stowarzyszenie Rudzkie Konto Pomocy w Rudzie Śląskiej	3	1
47	Towarzystwo Miłośników Ziemi Żywieckiej w Żywcu	3	1
48	Stowarzyszenie Solidarne Kobiety Zawsze w Szczecinie	3	1
49	Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Debrzno” w Debrznie	3	2
50	Karkonoskie Stowarzyszenie Edukacyjne u Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze	2	1
51	Stowarzyszenie Rozwoju Pęgowa w Pęgowie	2	1
52	Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych w Lublinie	2	1
53	Caritas Diecezji Łowickiej w Łowiczu	2	1
54	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Regionu Piotrkowskiego Euroaktywni w Rozprze	2	1
55	Stowarzyszenie Rodzin Dzieci z Zaburzeniami Rozwoju „Bądźmy w Kontakcie” w Wyszkowie	2	1
56	Stowarzyszenie Centrum Innowacji Społeczeństwa Informacyjnego w Płocku	2	1
57	Fundacja Wiosna Dla Nas w Gdyni	2	1
58	Stowarzyszenie Słupskie Biuro Porad Obywatelskich w Słupsku	2	1
59	Fundacja Regionalne Centrum Informacji i Wspomaganie Organizacji Pozarządowych w Gdańsku	2	1
60	Stowarzyszenie Misericordia w Zabrze	2	1
61	Fundacja Poradnictwa Pro Bono w Krakowie	2	1
62	Fundacja Wyrównywania Szans „Nadzieja” w Sosnowcu	2	1
63	Fundacja pomocy prawnej „Subvenio” w Bielsku-Białej	2	1
64	Stowarzyszenie Ziemia Gnieźnieńska w Gnieźnie	2	1
65	Fundacja Porozumienia Społecznego i Integracji Impuls w Szczecinie	2	1

Tabela 2. (cd.)

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów	Liczba województw
66	Zachodniopomorskie Forum Organizacji Społecznych „ZAFOS” w Szczecinie	2	1
67	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Iskierka” w Szczecinie	2	1
68	Stowarzyszenie Dobroczynne Res Sacra Miser w Bukownie	2	1
69	Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego w Opatowie	2	1
70	Fundacja Civitas w Nakle nad Notecią	1	1
71	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides” w Lublinie	1	1
72	Fundacja Cognosco w Krakowie	1	1
73	Łosickie Stowarzyszenie Rozwoju – EQUUS w Łosicach	1	1
74	Stowarzyszenie Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Warszawie	1	1
75	Stowarzyszenie Otwarte Drzwi w Warszawie	1	1
76	Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w Warszawie	1	1
77	Stowarzyszenie Wspierania Poradnictwa Obywatelskiego w Łomży	1	1
78	Caritas Archidiecezji Białostockiej w Białymstoku	1	1
79	Lokalna Grupa Działania „Barcja” w Kętrzynie	1	1
80	Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich „Wizja Lokalna” w Olsztynie	1	1
81	Stowarzyszenie Patria Nostra w Olsztynie	1	1
82	Elbląskie Centrum Mediacji i Aktywizacji Społecznej w Elblągu	1	1
83	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Obywatelskiego w Pile	1	1
84	Fundacja na Rzecz Rewaloryzacji Miasta Śrem w Nochowie	1	1
85	Stowarzyszenie „Pomaga.my” w Słupi Kapitulnej	1	1
86	Fundacja Ludzkie Sprawy w Szczecinie	1	1
87	Stowarzyszenie Pactum w Dębnie	1	1
88	Centrum Inicjatyw Wiejskich w Łobzie	1	1

Tabela 2. (cd.)

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Liczba punktów	Liczba województw
89	Forum Organizacji Pozarządowych Działających na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Chorych i Ich Rodzin Pod Nazwą „Razem” w Zabrzu	1	1
	Razem	800	16

Źródło: opracowanie własne, we współpracy ze studentami WPiA UWM w Olsztynie, na podstawie danych udostępnionych przez wojewodów, Ministra Sprawiedliwości oraz powiaty.

Prawie jedną czwartą wszystkich punktów powierzonych organizacjom pozarządowym prowadzi Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu, które jest obecne w 13 województwach. Pod tym względem organizacja ta ustępuje jedynie Fundacji Honeste Vivere w Warszawie, która prowadzi punkty w 15 województwach. Spośród 89 organizacji 16 z nich prowadzi więcej niż 10 punktów pomocy, 11 organizacji więcej niż 20 punktów, a 7 podmiotów obsługuje ponad 30 punktów. 20 organizacji prowadzi tylko jeden punkt pomocy, kolejne 20 po dwa punkty, pozostałe 33 organizacje prowadzą między 3 a 9 punktów z reguły na obszarze jednego województwa. 16 organizacjom pozarządowym, stanowiącym ok. 18% ogółu, powierzono łącznie 579 punktów, co przekłada się na ponad 72% udział w rynku usług nieodpłatnej pomocy. Organizacje prowadzące kilkanaście punktów i więcej działają zazwyczaj na obszarze więcej niż jednego województwa. Wyjątek pod tym względem stanowią Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium” w Krakowie, Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum” w Zielonej Górze, Fundacja Taurus w Poznaniu i Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Prawnej w Bydgoszczy, które prowadzą punkty tylko w jednym województwie.

Podsumowanie

W 2025 r. organizacje pozarządowe prowadzą ponad połowę punktów nieodpłatnej pomocy. W niewielkiej skali zadania publiczne są również realizowane przez kościelne osoby prawne nieposiadające statusu organizacji pozarządowych. Zdecydowana większość organizacji ma charakter lokalny. Ich działalność ogranicza się z reguły do prowadzenia jednego lub kilku punktów zlokalizowanych na obszarze jednego województwa. Od tej reguły zdarzają się wyjątki, gdy dana organizacja prowadzi kilkanaście lub nawet więcej niż dwadzieścia punktów w jednym województwie. Niewielka część organizacji wydaje się być wyspecjalizowana w udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, jednak mają one bardzo duży

udział w rynku punktów nieodpłatnej pomocy i działają na obszarze nawet kilkunastu województw. Fundacja Honeste Vivere w Warszawie jest obecna prawie we wszystkich województwach, Stowarzyszenie Sursum Corda w Nowym Sączu w 13, a Fundacja Togatus Pro Bono w Olsztynie w 12 województwach. Należy odnotować, że organizacje z południa Polski świadczą nieodpłatną pomoc na północy kraju i na odwrót. Stowarzyszenie Sursum Corda z Nowego Sącza i Fundacja Rozwoju i Wsparcia „Pasięka” z Rzeszowa prowadzą punkty w województwach: kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim i podlaskim. Z obszaru północnej Polski Fundacja Togatus z Olsztyna prowadzi punkty na południu, tj. w województwach: opolskim, podkarpackim, świętokrzyskim i dolnośląskim. Powyższe świadczy o tym, że organizacje pozarządowe mają potencjał do budowania struktur na terenie całej Polski, nie ograniczając swojej działalności jedynie do województwa czy powiatu, w którym mają siedzibę.

Wykaz literatury

- Bandarzewski K., *Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej jako zadanie zlecone powiatowi*, [w:] M. Stec, S. Płażek (red.), *Charakter i konstrukcja zadań samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Banaś S., *Bezpłatna pomoc prawna jako podstawa ścierania się interesów różnych grup społecznych*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 7–8.
- Bentkowska-Furman I., *Udział organizacji pozarządowych w zakresie świadczenia usług nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej*, [w:] M. Seroka (red.), *Organizacje pozarządowe w stuleciu Polski niepodległej*, WPiA UWM, Olsztyn 2018.
- Daniluk D., *Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w świetle ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. Wymiar teoretyczny i praktyczny*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2022, nr 10.
- Daniluk D., *Otwarte konkursy ofert na powierzenie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Uwagi de lege lata i postulaty de lege ferenda*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2023, nr 4.
- Daniluk D., *Realizacja zadań publicznych polegających na prowadzeniu punktów nieodpłatnej pomocy prawnej lub/i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego przez kościelne osoby prawne*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2022, nr 5.
- Daniluk D., Gornowicz M., *Non-governmental organizations as entities authorized to run points of free legal assistance and free civic counseling. Comments on the background of the Podlaskie Voivodeship*, [w:] P. Poszytek, D. Brakoniecki, R. Romaniuk, A. Kordonska, R. Kordonski (red.), *Contemporary challenges in education*, Foundation for the Development of the Education System, Warszawa–Lwów 2022.
- Deryng-Dziuk A., *Świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej przez organizację pozarządową jako zadanie publiczne w świetle wybranych zasad Konstytucji RP*, [w:] B. Dolnicki (red.), *Sposoby realizacji zadań publicznych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Hałub-Kowalczyk O., *Sformalizowany model dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przed sądowym w Polsce*, Wyd. UW, Wrocław 2019.

- Hejbudzki M., *Rola organizacji pozarządowych w realizowaniu nieodpłatnej pomocy prawnej*, [w:] U. Szymańska, M. Falej, P. Majer (red.), *Organizacje pozarządowe w ujęciu prawnopostulatywnym*, WPiA UWM, Olsztyn 2017.
- Izdebski H., *Free legal aid – a delegated task of district governments*, [w:] M. Grzybowski, B. Przywora, A. Syryt (red.), *Free legal aid, theory, legal basis and practice. European standards*, Peter Lang, Berlin 2024.
- Jabłoński M., *Prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej jako „element treści konstytucyjnego prawa do sądu” – uwagi na tle postanowień ustawy z 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej*, [w:] A. Hauser, M. Urbaniak (red.), *Ochrona praw człowieka. Zagadnienia praktyczne*, Wyd. Nauka i Innowacje, Poznań 2019.
- Kaczocha M., *Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz*, 2016, Lex.
- Paxford B., Rynkun-Werner R., Wasylkowska-Michór M., *Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2016.
- Plaźek S., *Nowe usługi powiatu w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej*, [w:] M. Mączynski, M. Stec (red.), *Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego – dopuszczalność i granice jej prowadzenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Przywora B., *Normatywny model przed sądowej nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Rogacka-Lukasik A., *Zakres zastosowania regulacji prawnej o nieodpłatnej pomocy prawnej*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2016, t. XVI(1).
- Wegner J., Wróblewski B., *Prawo jednostki do nieodpłatnej pomocy prawnej*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 6.
- Winczorek J., *O potrzebie badań empirycznych nad dostępem do prawa*, „Państwo i Prawo” 2016, nr 12.

Summary

Participation of non-governmental organizations in the system of free legal aid and free civic counseling in 2025

Keywords: administrative law, non-governmental organization, free legal aid, free civic counseling, district.

In 2015, a law was enacted establishing the model of pre-litigation free legal aid in Poland, which currently functions as the system of free legal aid and free civic counseling. Legal aid and civic counseling are provided at points operated by advocates and attorneys-at-law, as well as non-governmental organizations engaged in public benefit activities. The aim of this article is to examine the number of non-governmental organizations operating free legal aid and free civic counseling points in individual voivodeships and across the country in 2025. The analysis will assess whether these organizations operate on a nationwide or local level and whether all entities running the points have the legal status of non-governmental organizations. Research findings indicate that, in 2025, non-governmental organizations

run more than half of the free legal aid and free civic counseling points. To a small extent, public tasks are also carried out by church legal entities that do not hold the status of non-governmental organizations, which is contrary to the provisions of the aforementioned law. The vast majority of organizations have a local character. Their activities are generally limited to running one or several points located within a single voivodeship. There are, however, exceptions to this rule, where an organization operates a dozen or even more than twenty points within one voivodeship. The study employed statistical and formal-dogmatic methods.